

אמת המים הרומית בקיסריה

אמת המים הרומית בקיסריה היא מונומנט המייצג טכנולוגיית בנייה ואף צורה של הולכת מים עתיקה ומציג הישג הנדסי מרשים. מפאת אורכה של האמה משולבים בה פתרונות הנדסיים למכשולי קרקע טבעיים ולביסוסה בסוגי קרקע שונים. מערך הקשתות הנושאות את תעלת המים בנוי אבני כורכר מהוקצעות, ודפנות תעלת המים העליונה נבנו מאבני גוויל.

בתחילת שנות התשעים ביצע צוות מתחום שימור ברשות העתיקות, בראשות דיויד צל, עבודות שימור בקטעים מאמת המים הרומית בקיסריה. העבודות, במימון החברה הממשלתית לתיירות, התמקדו בקצה הדרומי של קטע 'חוף הקשתות', לאורך החוף שבין ג'אסר־א־זרקא לגן הלאומי קיסריה וכללו פעולות לשימור, לייצוב ולשחזור של קשתות שהתמוטטו ושל דפנות התעלה העליונה. נוסף להתערבות בקטע זה של האמה, בוצעו פעולות שיקום ושימור במוקדים נוספים של אמות המים לקיסריה: בסוף שנות התשעים טופל קטע האמה הסמוך ליישוב בית חנניה. עבודות השימור כללו בעיקר שימור מלווה חפירה, ניקיון של המקום וייצוב בסיסי, ללא שחזור. בתחילת שנות האלפיים בוצע טיפול שימורי הנדסי בקטע האמה החוצה את נחל עדה, בשדות החקלאיים של בית חנניה, בין היישוב לבין כביש מספר 2. את הטיפול בשני קטעים אלו מימנה רשות הניקוז כרמל, כחלק מתכנית מקיפה למניעת הצפה של הכביש. את צוותי השימור ניהלו יגאל מרום ויורם סעד.

מצב השתמרות האמה ב'חוף הקשתות' הלך והידרדר עם השנים. תהליכי בליה והרס - פגעי מזג האוויר, רסס מי הים, פעילות המלחים והשתרשות צמחייה - מובילים להתפוררות חומרי המליטה בקצב מהיר, לאיבוד האחיזה של האבנים במבנה, וכתוצאה מכך להתפרקות המונומנט. בסופות החורף העזות של שנת 2010 נגרמו נזקים כבדים לאמה, הם דרדרו את מצב ההשתמרות שלה, והחמירו את הסיכון הבטיחותי למבקרים הרבים, הפוקדים במהלך כל השנה את 'חוף הקשתות'. נוסף לגורמים הטבעיים ניכרים גורמים שהם מעשים בידי אדם, ונדליזם ומדורות של מבקרים, המסבים נזק לאמה.

אמת המים ב'חוף הקשתות', 2015. לפני הטיפול

משנת 2012 מתקיים 'פרויקט הצלת אתרים' במימון תכנית "ציוני דרך" של אגף מורשת במשרד ראש הממשלה. הודות לתכנית ניתן היה לבצע פעולות להצלת המונומנט במוקדי הרס מתקדם.

ב־2012 בוצעו עבודות שימור וייצוב הנדסי להסרת הסכנה מפני התמוטטות. מספר קשתות בקטע הדרומי של אמת המים ב'חוף הקשתות', הסמוך למגרש החניה, יוצבו. צוות השימור בראשות ואדים צייטלין ז"ל ביצע את פעולות השימור, שכללו מילוי חומרי מליטה וייצוב אבני הבנייה, מילוי חללים פנימיים במונומנט, השלמת אבנים והחלפת אבנים, בהנחיית אינג' יעקב שפר. כמו כן, בוצע ייצוב של דפנות תעלת המים והשלמתן. בתחילת 2013 ביצע צוות שימור נוסף, בניהולו של יגאל חנתייב ז"ל, טיפול בקצה הדרומי של האמה, לייצוב היסודות שנחשפו בסופות החורף. ב־2014 טופלו קשתות נוספות מצפון לקטע שטופל ב־2012, הפעם על ידי צוות שימור בראשות צגאי אסמאין. בשנת 2015 יטופלו קטעים שהתפרקו לאחרונה, סמוך לקטע האמה המכוסה דיונות חול. את העבודה יבצעו צוותי שימור בראשות גבי סלומון ובליווי של אינג' יעקב שפר.

יזם | רשות העתיקות, רשות הטבע והגנים ותכנית "ציוני דרך" של אגף מורשת במשרד ראש הממשלה.

ליווי הנדסי | אינג' יעקב שפר

משמרים | צוותים בראשות המשמרים יגאל חנתייב ז"ל ואדים צייטלין ז"ל

וגבי סלומון

תודות | דייד צל
